

In deze editie

[Nieuws](#)

[Nieuwe praktijkverhalen](#)

[Kennis en producten](#)

[Ontwikkelingen in Den Haag](#)

[Terugkijken en lezen](#)

[Een greep uit het nieuws](#)

[Agenda: bijeenkomsten en webinars](#)

Nieuws

Analyse en gesprekken concept-RES

De decembermaand is begonnen. Dat betekent dat de eerste bestuurlijke adviesgesprekken tussen NPRES en de regio's vanaf volgende week gevoerd worden, net zoals dat in de zomer het geval was. Het gesprek gaat over het traject naar een haalbare en uitvoerbare RES 1.0. Over wat dat vraagt in de regio en op landelijk niveau. We bespreken de uitdagingen en dilemma's en gaan gezamenlijk op zoek naar oplossingen.

Ondertussen werkt het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) aan de kwantitatieve analyse van de concept-RES'en: het landelijk beeld over het doel van 35 TWh. Het PBL licht de informatie die dan beschikbaar, maar nog niet openbaar is, op 21 januari toe aan de bestuurlijke trekkers van de regio's en de regiocoördinatoren.

Op 21 januari is er een Community of Practice voor de RES-coördinatoren. Daar kijken we met elkaar naar de uitdagingen van de maanden daarna: de periode van besluitvorming, maar ook de doorontwikkeling na juli 2021. De RES blijft tenslotte in ontwikkeling op weg naar 2030.

Op 27 januari sluiten we af met de online-bijeenkomst 'Leren met het netwerk'. Dat is een bijeenkomst met RES-regio's en landelijke partners, maatschappelijke partijen en experts.

Op 1 februari worden de PBL-monitor en het beeld over de stand van zaken ('de foto') van NP RES openbaar.

Analysekaarten: versie 3.0 beschikbaar

Voor het opstellen van de RES'en kunnen regio's onder andere gebruikmaken van analysekaarten. Deze kaarten geven informatie over energiegebruik, -productie en -infrastructuur en zijn te downloaden op de site van NP RES. Omdat er steeds nieuwe data en inzichten komen, heeft NP RES de kaarten weer een update gegeven. Versie 3.0 is nu beschikbaar. Op 8 december organiseert NP RES voor nieuwe en ervaren gebruikers een webinar over de nieuwe versie. Via onderstaande link kun je je daarvoor aanmelden.

[Versie 3.0 van de analysekaarten en aanmelden webinar](#)

Nieuw: webpagina Kansen en Knelpunten

Bij het maken van de concept-RES liepen regio's en andere betrokkenen tegen verschillende knelpunten aan, die het bereiken van hun ambities in de weg kunnen staan. Een aantal van die knelpunten komt in veel regio's terug. Bijvoorbeeld rond SDE en maatschappelijke kosten, zon op daken of energie in natuur. Voor die knelpunten zijn, onder een onafhankelijke voorzitter, werkgroepen aan de slag gegaan om samen naar oplossingen te zoeken. Eind januari rapporteren zij daarover. Meer weten over kansen en knelpunten op weg naar de RES 1.0? Benieuwd naar het werk van de werkgroepen? Kijk dan op het nieuwe deel van de website van NP RES over dit onderwerp. Je vindt daar ook korte interviews met de voorzitters van de werkgroepen.

[Lees hier het volledige nieuwsbericht](#)

NP RES zoekt bedrijven voor toekomstige samenwerking

NP RES ondersteunt de regio's zo goed mogelijk bij het ontwikkelen van hun RES en zoekt nu marktpartijen die daar met hun kennis, expertise en netwerk aan kunnen bijdragen. Via een pitch kunnen bedrijven vóór 16 december hun interesse daarvoor kenbaar maken.

In het ontwikkelen en delen van kennis werkt NP RES vaker samen met marktpartijen die vanuit hun specifieke

deskundigheid waarde toevoegen. Bijvoorbeeld op nieuwe kennisgebieden die voor het thema energie nog niet goed uitgewerkt zijn. Of bij vraagstukken waar vakgebieden nauw samenkomen, zoals systeemefficiëntie en ruimtelijke ordening.

We zoeken nu kundige marktpartijen om nieuwe kennisgebieden te exploreren en de RES-regio's concrete handvatten te bieden in hun werk. Zo willen we voor komende opdrachten een beter beeld krijgen van welke potentiële marktpartijen ons en de regio's verder kunnen ondersteunen in het ontwikkelen en delen van kennis.

[Lees hier wat voor bedrijven we zoeken en hoe je als bedrijf kunt pitchen](#)

NP RES invulformulieren deels bijgewerkt

Aan het begin van het RES-proces zijn invulformulieren opgesteld waarin regio's hun bod, bestaande uit huidige projecten, pijplijnprojecten en ambitie kunnen invoeren. De invulformulieren dragen bij aan helderheid, uniformiteit en optelbaarheid van de RES'en. Op basis van informatie uit de formulieren zullen netbeheerders nu ook duiden hoe het deel 'pijplijn' en ambitie in het RES-bod aangesloten kan worden op het net (in tijd, ruimte en geld).

De invulformulieren waarin de wind- en zonambities van de regio aangegeven worden, zijn bijgewerkt. Het gaat specifiek om de formulieren voor wind, zon op dak, zon op land en kleinschalig zon op dak. Aangepast zijn:

huidige situatie is bijgewerkt van 31 december 2018 naar 31 december 2019;
informatie over de pijplijn (verwachte/bekende realisatie van wind en zon) is toegevoegd.

Daarnaast zijn ook de gegevens voor mobiliteit bijgewerkt. De nieuwe formulieren staan [hier](#) op de website. Informatie over hoe deze pijplijn is opgesteld komt ook binnenkort op de site.

Advies Commissie m.e.r. over RES FruitDelta Rivierenland

Hoe kan milieueffectrapportage bijdragen aan de RES? Vijf regio's onderzoeken dat in een pilot, samen met het Nationaal Programma RES en de Commissie voor de milieueffectrapportage. Deze week verscheen het advies van de Commissie m.e.r. over de RES Fruitdelta Rivierenland.

[Lees hier het advies en meer informatie over de pilot milieueffectrapportage en de RES](#)

Cleantech Regio: jongeren doen actief mee met de RES

Sinds begin 2020 betreft Cleantech Regio jongeren actief bij de RES. Zo organiseerden zij bijvoorbeeld een online enquête via de tool Swipocratie en een jongerenatelier 'RESQ your future'. Tijdens het atelier konden jongeren tussen 16 en 26 jaar door het spelen van de 'We Energy Game' meepraten over klimaatverandering. Ook werkt de regio samen met onder andere hogeschool Saxion, waarbij tweedejaarsstudenten aan de slag gaan met een plan van aanpak voor jongerenparticipatie RES 2021. Bovendien is JongRES vertegenwoordigd aan de stakeholdertafels op weg naar de RES 1.0.

[Lees hier meer over jongerenparticipatie in de RES Cleantech](#)

Escaperoom over duurzame energie voor basisschoolkinderen

Windturbines en zonnepanelen worden een belangrijk onderdeel van onze duurzame energievoorziening. Maar wat doen ze precies? En hoe werkt het? Als antwoord op deze, en nog veel meer vragen, heeft het ministerie van EZK een escaperoom ontwikkeld voor kinderen in de bovenbouw van de basisschool. Daarin worden ze spelenderwijs meegenomen in wat duurzame schone energie is en hoe het werkt. In enkele weken is de escaperoom al door bijna 350 klassen door heel Nederland gedownload. De tweede ronde om de escaperoom aan te vragen, loopt nog tot 17 december.

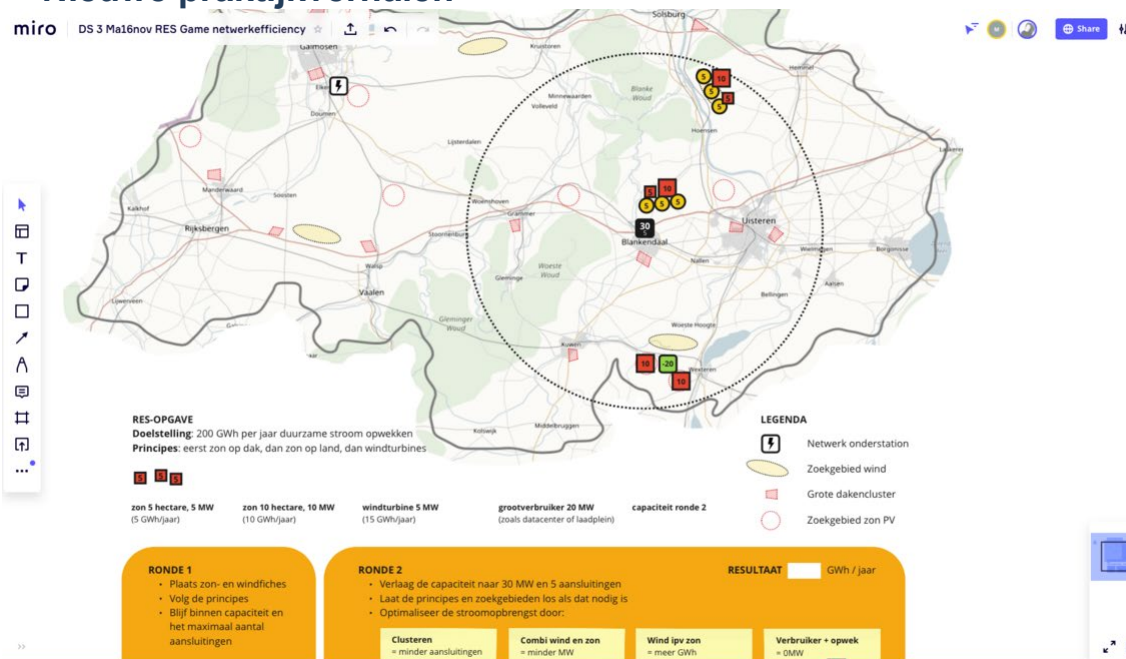
[Meer informatie en aanvragen van de escaperoom](#)

Vernieuwde Gedragscode Acceptatie & Participatie Windenergie op Land bevestigt belang omgeving

Een brede coalitie van wind-, bewoners-, natuur- en milieuorganisaties heeft de richtlijnen vernieuwd voor het plaatsen van windmolens op land in de Gedragscode Acceptatie & Participatie Windenergie op Land. De vernieuwde gedragscode bevestigt de belangrijke rol van de omgeving bij de ontwikkeling van windparken op land. Nieuw in deze versie is de deelname van de vereniging van omwonenden NLVOW, de uitwerking van lokaal eigenaarschap en de extra aandacht voor natuur en landschap.

[Lees meer en download de vernieuwde gedragscode](#)

Nieuwe praktijkverhalen

Via 'serious gaming' naar een slim elektriciteitsnetwerk

Door tijdens een workshop op een virtuele kaart te schuiven met wind- en zonneparken, verkenden raadsleden in RES-regio FruitDelta Rivierenland de impact van duurzame opwek op het elektriciteitsnet. 'Serious gaming' maakt de energietransitie tastbaar en inzichtelijk. [Lees meer over Via 'serious gaming' naar een slim elektriciteitsnetwerk](#)

Fruitteelt onder zonnepanelen: winst voor ondernemer en het klimaat

Fruitteler Rini Kusters uit Wadenoijen - RES-regio Rivierenland - gaat als eerste ter wereld rode bessen kweken onder zonnepanelen. Een mooi voorbeeld van innovatief dubbel ruimtegebruik: de panelen leveren duurzame stroom én beschermen de bessen tegen extreem weer. [Lees meer over Fruitteelt onder zonnepanelen: winst voor de ondernemer en het klimaat](#)

Kennis en producten

Webinar (14 januari) en kennissessies voor volksvertegenwoordigers

Gemeenteraden, Provinciale Staten en algemeen besturen van de Waterschappen stellen volgend jaar de RES 1.0 vast. Om hen daar zo goed mogelijk op voor te bereiden, ondersteunt NP RES de regio's met verschillende producten en programma's, zoals online leermodules, informatiekaarten en praktijkvoorbeelden. Ook organiseert NP RES, samen met Democratie in Actie, een webinar op 14 januari voor volksvertegenwoordigers over hun rol en positie in de RES. Het webinar wordt geïntroduceerd door Kristel Lammers, directeur NP RES, waarna praktische tips en handvatten worden aangereikt om volksvertegenwoordigers optimaal voor te bereiden op besluitvorming over de RES.

In vervolg op dit webinar organiseert NP RES drie kennissessies om deelonderwerpen uit te diepen. De eerste sessie, op 4 februari, gaat over participatie. Voor de sessies op 4 en 25 maart worden onderwerpen geïnventariseerd tijdens het webinar op 14 januari. Ben je raadslid, Statenlid of AB-lid bij het waterschap? En wil je meer weten over de RES? Reserveer dan de data in je agenda en houd de website van NP RES in de gaten voor het programma en aanmelding.

Energieparticipatie.nl: laat weten wat je ervan vindt!

NP RES is ruim een maand geleden live gegaan met <https://www.energieparticipatie.nl/>: een nieuwe leeromgeving voor participatie bij duurzaam opwekken. De site is nog volop in ontwikkeling en we zijn heel benieuwd naar jouw ervaringen. Heb je de website al gebruikt? Sluit de aangeboden informatie aan bij jouw behoeften? Zo nee, wat mist er of kan er beter? We horen graag je feedback, zodat we de site zo goed mogelijk kunnen laten aansluiten bij de behoeften van de gebruikers. Je kunt je reactie sturen naar Bas Koopman: b.koopman@npres.nl.

Onderzoeksprogramma Waterbeheer en RES (WARES)

Waterschappen werken samen met gemeenten en provincies aan de RES'en. Waterbeheer biedt veel mogelijkheden om uitstoot van CO2 te verminderen, denk bijvoorbeeld aan windmolens en zonnepanelen op waterschapsterreinen, aquathermie uit oppervlakte- en afvalwater, energieopslag en de winning van biogas bij rioolwaterzuivering. Om de potenties maximaal te benutten is de Unie van Waterschappen met het kenniscentrum van regionale waterbeheerders STOWA – gefinancierd door het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties – gestart met onderzoeksprogramma WARES (Waterbeheer en Regionale Energiestrategieën). Met speciale aandacht voor ecologische, juridische en governance-aspecten van kansrijke energieprojecten. Elke regio kan met de onderzoeksrapporten z'n voordeel doen. De eerste resultaten: een [aquathermieviewer](#) die potentieel warmteaanbod in beeld brengt en een [stappenplan voor de opzet van een aquathermiesysteem](#).

Belangrijke lessen uit aquathermieprojecten

Aquathermie heeft toekomst als duurzame verwarming en koeling van woningen. Ervaringen met bestaande projecten kunnen helpen bij een verdere succesvolle toepassing ervan. Een onderzoek naar veertien praktijkvoorbeelden maakt helder waar je op moet letten bij techniek en organisatie van aquathermieprojecten. Dit onderzoek is ook onderdeel van onderzoeksprogramma WARES.

[Meer info en downloaden onderzoeksrapport](#)

CBS lanceert eenduidige data voor energietransitie

Het CBS heeft twee dashboards gelanceerd over energieverbruik: van onderwijsgebouwen en van retailvastgoed. Deze dashboards zijn onderdeel van het programma Verbetering Informatievoorziening EnergieTransitie (VIVET), waarbij verschillende organisaties samenwerken aan eenduidige data voor energietransitie. Meer informatie over VIVET vind je [hier](#). De dashboards bevatten data over het energieverbruik van de betreffende sectoren en maken die data toegankelijk voor verschillende gebruikers. Eerder ontwikkelde het CBS ook een dashboard langdurige zorg, later zullen nog dashboards verschijnen voor energieverbruik vastgoed Sport en Hotels en Groothandel.

[Lees hier meer over de dashboards](#)

Ontwikkelingen in Den Haag

Kamerbrief over uitvoering motie burgerpanels in het klimaatbeleid

Minister Wiebes van Economische Zaken en Klimaat stelt een onafhankelijke expertcommissie in die de mogelijkheden - waaronder burgerpanels - gaat onderzoeken om de betrokkenheid van burgers bij het klimaatbeleid op nationaal, regionaal en lokaal niveau te versterken. De minister verwacht dat hij de rapportage van deze commissie in maart, nog voor de verkiezingen, aan de Tweede Kamer kan sturen. Dat laat hij de Kamer weten in reactie op de motie van het Kamerlid Agnes Mulder c.s. over burgerpanels in het klimaatbeleid.

Notaoverleg over Klimaat en energie

Op 26 november vond in de Tweede Kamer een notaoverleg plaats over Klimaat en energie tussen de Vaste commissie voor Economische Zaken en Klimaat en minister Wiebes. In het overleg kwamen onder andere ook de RES'en aan de orde.

[Kijk hier het overleg over Klimaat en Energie terug](#)

[Lees hier de Kamerbrief uitvoering motie over burgerpanels in het klimaatbeleid](#)

Terugkijken en lezen

Uitzending studioP: Grenzen aan participatie

Het kennisknooppunt Participatie - een initiatief van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat - verzorgt via studioP uitzendingen voor en door professionals en ervaringsdeskundigen over participatie. Begin november was er een uitzending over 'grenzen aan participatie', waaraan Karen Arpad, programmamanager bij NP RES, meewerkte.

[Kijk hier de uitzending over participatie terug](#)

Podcast over Regionale Energiestrategie

Om de doelen van het Klimaatakkoord te halen moet Nederland ingrijpend verbouwd worden, onder andere via de aanpak van de RES. Over hoe je dat doet vertellen Kristel Lammers, directeur NP RES, en Odile Rasch, programmamanager RES-regio Noord-Holland Noord, in een podcast van Impact Radio.

[Luister hier naar de podcast met Kristel Lammers en Odile Rasch](#)

Podcast over RES en Omgevingswet

Wat hebben de RES en de Omgevingswet met elkaar te maken? Hoe kun je als raadslid deze beide ontwikkelingen volgen en sturen? Hoe organiseer je de rol van de raad en hoe zet je participatie op? Deze en andere vragen bespreken Huri Sahin, regio-accounthouder bij NP RES en Pascale Georgopoulou (VNG), in een podcast in de serie 'de Raad en de Omgevingswet' van de VNG.

[Luister hier de podcast over RES en Omgevingswet](#)

Webinar 'Spanning op de netten'

Op vrijdag 27 november organiseerde het Platform van het Klimaatakkoord het webinar Spanning op de netten. Zeven deskundigen uit de energiewereld (netbeheerders, overheden, adviseurs en marktpartijen) gingen onder leiding van Ed Nijpels op zoek naar oplossingen voor de groeiende capaciteitsproblemen op de netwerken.

[Kijk hier het webinar 'Spanning op de netten' terug](#)

Greep uit het nieuws

Binnenlands Bestuur: [Mogelijk kantelpunt voor draagvlak energieprojecten](#)

De Stentor: [Unieke plek die voor stroom, voedsel en woonruimte in Wijhe moet zorgen; plannen Noordmanshoek bijna klaar](#)

Brabants Dagblad (BD): [Windmolens en zonnevelden aanleggen? Daar richten we een bedrijf voor op, denken regiogemeenten](#)

Nu.nl: [Van ronkende dieselmotoren naar volledig duurzaam: deze eilanden gaan aan kop](#)

NOS.nl: [Nieuwe zoneregels provincie zitten ambities Friese gemeenten in de weg](#)

Volkskrant: [Van wie is de grond in Nederland](#)

De Correspondent: [Hoe houden we de aarde leefbaar én onze democratie in stand?](#)

AD: [De 'duurzaamste autoweg van Nederland' loopt tussen Delft en Zoetermeer](#)

Agenda: bijeenkomsten & webinars

9 en 10 december EZK Stakeholdersbijeenkomsten energie-infrastructuur

Het ministerie van Economische Zaken en Klimaat organiseert binnenkort twee gezamenlijke stakeholderbijeenkomsten (webinars) over de programma's Energiehoofdinfrastructuur, Infrastructuur Duurzame Industrie en Verkenning Aanlanding op Zee. De bijeenkomsten zijn interessant voor professionals betrokken bij energie-infrastructuur. Je kunt je nog opgeven via dit [mailadres](#). Op 9 december is het webinar bedoeld voor de zes noordelijke provincies, op 10 december voor de zuidelijke provincies. Meer informatie en het programma vind je [hier](#).

10 december RES Regio's Noord-Holland: online bijeenkomst meervoudig ruimtegebruik

Niet alleen de opwek van duurzame energie vraagt ruimte, ook woningbouw, natuurontwikkeling, recreatie en landbouw. Hoe combineren we die opgaven op een slimme manier? In een aantal kennissessies gaan de Noord-Hollandse regio's in op meervoudig ruimtegebruik. Op 10 december wordt ingezoomd op zon in landschap en zon op agrarische grond. De volgende kennissessie, op 14 januari, gaat over zon op parkeerterreinen en zon op bedrijfsdaken.

[Meer informatie en aanmelden](#)

14 december - Bijeenkomst RES en milieueffectrapportage

Het Nationaal Programma RES en de Commissie m.e.r. zijn samen een pilotproject gestart om regio's te ondersteunen bij het opstellen van een milieueffectrapport bij hun RES. De regio's Noord-Holland Noord, Noord-Holland Zuid, Rivierengebied, Metropoolregio Eindhoven en Holland Rijnland doen mee aan dit project. Op 14 december delen we de resultaten en ervaringen uit de pilots met bestuurders, raadsleden, ambtenaren, NGO's en andere betrokkenen bij de RES-processen.

[Meer informatie en aanmelden](#)

14 december Kennisknooppunt Participatie: Reflectiesessie over ethiek & participatie met Daan Roovers

Volgens filosoof en Denker des Vaderlands Daan Roovers 'is politiek te belangrijk om aan politici over te laten'. 'Wij zijn de politiek', is haar stelling. Dat betekent nogal wat voor het vak van de participatieprofessional. Op 14 december zal ze tijdens een reflectiesessie van het kennisknooppunt Participatie haar visie uiteenzetten en samen met Erik Pool, directeur Participatie ministerie IenW, de deelnemers verleiden hier kritisch over na te denken en zo zichzelf beter te leren kennen.

[Meer informatie en aanmelden](#)

15 december Platform 31: Masterclass Integratie en meekoppelen van klimaat, energie, bodem en water

Wie legt tegenwoordig niet het verband tussen klimaatadaptatie en energietransitie, maar hoe doe je dat in de praktijk? De samenhang tussen klimaatadaptatie, energietransitie en ook bodem en water biedt kansen, maar levert ook veel vragen op. Tijdens deze Masterclass van kennis- en netwerkorganisatie Platform 31 ontdek je de antwoorden.

[Meer informatie en aanmelden](#)

5 januari 2021 - online bijeenkomst JongRES over jongerenparticipatie

Hoe bereik je jongeren, wat werkt en wat werkt niet? Wil je dat uit de eerste hand weten? En wil je in gesprek met de JongRES'er uit jouw regio? Doe dan mee met de bijeenkomst over jongerenparticipatie die JongRES op 5 januari organiseert. Ed Nijpels trapt af, Nando Habraken van natuur- en milieufederatie Gelderland deelt voorbeelden van het betrekken van jongeren bij zijn werk en Anne Schipper, voorzitter van Jong RES, geeft uitleg over de praktijk. Daarna gaat de bijeenkomst in breakoutrooms verder. Je kunt vragen stellen en casussen met elkaar delen. JongRES denkt mee en geeft tekst en uitleg over hoe zij jongerenparticipatie in de praktijk toepassen.

[Meld je hier aan voor de bijeenkomst over jongerenparticipatie](#)

28 januari Webinar Netwerk Aquathermie - CO2-certificaten voor financiering aquathermieprojecten

Ben je bezig met de financiering voor een aquathermieproject? Misschien is CO2-certificering geschikt voor je project. Op donderdag 28 januari 2021 leer je hoe CO2-certificering werkt, wanneer je ervoor in aanmerking komt en wat het kan opleveren.

[Meer info en aanmelden webinar](#)

Het Nationaal Programma RES ondersteunt de regio's bij het maken van de RES'en. Denk aan kennis ontwikkelen en delen, procesondersteuning (bij besluitvorming, participatie e.d.), data ondersteuning (analyses, rekenmethodieken etc.), opzet van een lerende community, een expert pool en accounthouders. Binnen het NP werken Unie van Waterschappen, IPO, VNG en het Rijk samen.

Rijksoverheid

Interprovinciaal Overleg

UNIE VAN
WATERSCHAPPEN

Nationaal Programma
RES Regionale
Energie
Strategie